

ИНГ-ПРО ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

октобар 2022 / број 121

10/2022

Накнада трошкова адвоката у кривичном поступку, са освртом на актуелну судску праксу

- ▶ Правни аспекти стицања и располагања интелектуалном својином на софтверу од стране привредних друштава
- ▶ Ауторско право на фотографији у судској пракси
- ▶ Услови за остваривање и коришћење права на породичну пензију
- ▶ Вођење прекршајног поступка
- ▶ Коментар Уредбе о вођењу, функционисању и утврђивању података који се уписују у Регистар административних поступака

Србија, Златибор, водопад Гостиље

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА БРИГУ О ДИВНОМ КОРИСНИЦИМА
 0800 111 111

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Александар Марковић
Владимир Живанкић
Драгана Марчетић
Душан Рајаковић
Жељко Албанезе
Иван Дузлевски
Никола Пантелић
Петар Мијатовић
Саша Кулић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева
и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
- Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Оснoв за досуђивање трошкова кривичног поступка у односу на адвокате одбране налази се у одредбама Законика о кривичном поступку, у Закону о адвокатури и Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, тако да су у овом броју анализирани релевантне одредбе наведених прописа, са освртом на спорна питања из актуелне судске праксе.

Успостављање Регистра административних поступака у нашем правном систему требало би умногоме да олакша остваривање различитих права и извршавање обавеза правних и физичких лица, која се из разноразних разлога обрађају органима јавне власти у најширем смислу, односно носиоцима јавноправних овлашћења. У циљу разраде појединих сегмената који се односе на Регистар административних поступака Законом о Регистру административних поступака, Влада је донела Уредбу о вођењу, функционисању и утврђивању података који се уписују у Регистар административних поступака, чије су одредбе размотрене у рубрици „Управно право”.

У рубрици „Радно право” ближе су појашњени услови за стицање и престанак права на породичну пензију, затим висина породичне пензије, као и круг лица која могу да остваре право на породичну пензију. У оквиру исте рубрике анализирана су и права запослених у случају повреде на раду, као питање обавезне континуиране едукације здравствених радника.

И у овом броју настављамо да се бавимо питањима из области интелектуалне својине, па смо датој теми посветили два текста. У првом тексту у рубрици „Грађанско право” анализирано је ауторско право на фотографији, док је други текст у рубрици „Привредно право” посвећен питању правног аспекта стицања и располагања интелектуалном својином на софтверу од стране привредних друштава.

У рубрици „Кад језик пресуди” представљени су конкретни случајеви утврђивања истинитости исказа осумњичених, сведока и других учесника у поступку посебним методама, док је Рубрика „Поводом” посвећена обележавању 10. октобра као Светског дана поште, односно вредностима УН у смислу повезивања држава и њихових влада у заједничким пројектима унапређења поштанских услуга.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменути, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар аката” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Зашто баш **PROPI.SI.NET?**

- ▶ Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- ▶ Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- ▶ Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- ▶ Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- ▶ Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- ▶ Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- ▶ Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- ▶ Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- ▶ Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- ▶ Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- ▶ Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- ▶ Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- ▶ Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.

У овом броју...

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 4** Накнада трошкова адвоката у кривичном поступку, са освртом на актуелну судску праксу
- 18** Кривично дело одавање службене тајне
- 20** Вођење прекршајног поступка

УПРАВНО ПРАВО

- 23** Коментар Уредбе о вођењу, функционисању и утврђивању података који се уписују у Регистар административних поступака

РАДНО ПРАВО

- 28** Услови за остваривање и коришћење права на породичну пензију
- 37** Повреда на раду и исплата накнаде зараде
- 47** Континуирана едукација здравствених радника

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 53** Ауторско право на фотографији у судској пракси

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 65** Правни аспекти стицања и располагања интелектуалном својином на софтверу од стране привредних друштава

РУБРИКЕ

- 69** Портал читалаца
- 73** У част изузетним правницима
- 76** Кад језик пресуди: Посебне методе анализе исказа учесника у кривичном поступку
- 88** Поводом 10. октобра – Светског дана поште
- 104** Преглед прописа донетих између два броја
- 106** Календар аката

Накнада трошкова адвоката у кривичном поступку, са освртом на актуелну судску праксу

Иако је главни предмет кривичног поступка кривично дело због ког се води (*causa criminalis*), постоје и споредни предмети, с тим што су сви факултативни (нпр. имовинскоправни захтев), осим трошкова, који представљају једини обавезан споредан предмет кривичног поступка јер се у свакој одлуци којом се кривични поступак окончава – у пресуди (осуђујућа, ослобађајућа или одбијајућа) или решењу (о обустави или решењу које „одговара пресуди“) – одлучује ко и у којем износу ће их сносити.

Иван Дузлевски,
заменик јавног тужиоца

1. ПРАВНИ ОСНОВ НАКНАДЕ ТРОШКОВА БРАНИОЦУ ОКРИВЉЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Правни основ регулисања трошкова кривичног поступка налази се у одредбама Законика о кривичном поступку (даље: ЗКП) од чл. 261. до чл. 268, затим у Закону о адвокатури (даље: ЗА), Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (даље: ЗМ) и Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката (даље: АТ), као и у Правилнику о висини награде за рад адвоката за одбране по службеној дужности и Правилнику о накнади трошкова у судским поступцима. Уже посматрано, само у односу на адвокате одбране основ досуђивања трошкова јесу ЗКП, ЗА и АТ. То је у више наврата потврдио и ВКС у својим одлукама, истичући да се одредба члана 8. Правилника о накнади трошкова у судским поступцима, сходно одредби члана 5. истог, односи на трошкове превоза учесника у поступку (сведоци, вештаци, преводиоци, тумачи, стручни саветници и стручна лица), али не и на браниоце, на које се, у складу са чланом 23. став 2. истог правилника, примењују одредбе АТ (1).

Одредбом члана 23. став 1. ЗА прописано је да адвокат има право на награду и накнаду трошкова за свој рад у складу са тарифом коју доноси Адвокатска комора Србије. У наредна два става наведено је да се висина награде утврђује у зависности од врсте поступка, предузете радње, вредности спора или висине запрећене казне, док се висина награде за одбране по службеној дужности утврђује посебним актом министра који је надлежан за правосуђе.

Чланом 1. Правилника о висини награде за рад адвоката за одбране по службеној дужности прописано је да адвокат који је постављен за браниоца по службеној дужности у кривичном поступку има право на новчану награду у износу од 50% од награде предвиђене АТ.

Одредбом чл. 261. ст. 1. ЗКП прописано је да су трошкови кривичног поступка издаци учињени поводом поступка од његовог покретања до завршетка, док је одредбом става 2. тачка 7) истог члана прописано, између осталог, да трошкови кривичног поступка обухватају и награду и нужне издатке. Нужни издаци постављеног браниоца (чл. 76) и постављеног пуномоћника (чл. 59. и чл. 103. ст. 3) исплаћују се из средстава органа поступка унапред, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде по закону. Тарифом се одређује начин вредновања, обрачунавања и плаћања награда за адвокатске услуге и накнада трошкова за рад адвоката.

- (28) – Пресуда Кзз 466/2019 од 8. 5. 2019. године;
(29) – Одговори Кривичног одељења на спорна правна питања нижестепених судова са седнице од 24. 11. 2014. године;
(30) – Пресуда Кзз 540/2014 од 10. 6. 2014. године;
(33) – Пресуде Кзз 585/2018 од 20. 6. 2018. године, Кзз 819/2018 од 18. 9. 2018. године и Кзз 1043/2018 од 16. 10. 2018. године;
(34) – Решење Кзз 595/2017 од 21. 6. 2017. године;
(35) – Пресуде Кзз 536/2019 од 29. 5. 2019. године и Кзз 1508/2018 од 23. 1. 2019. године;
(36) – Пресуда Кзз 519/2018 од 9. 5. 2018. године;
(37) – Пресуда Кзз 219/2015 од 12. 3. 2015. године;
(38) – Пресуда Кзз 9/2014 од 22. 1. 2014. године;
(39) – Решење Кзз 1543/2016 од 26. 1. 2017. године;
(40) – Пресуда Кзз 1498/2016 од 18. 1. 2017. године;
(41) – Пресуда Кзз 605/2021 од 8. 6. 2021. године;
(42) – Пресуда Кзз 960/17 од 9. 11. 2017. године;
(43) – Пресуда Кзз 272/2017 од 11. 4. 2017. године;
(44) – Пресуде Кзз 1029/2021 од 29. 3. 2021. године и Кзз 1353/2020 од 9. 12. 2020. године;
(45) – Пресуда Кзз 519/2018 од 5. 9. 2018. године;
(47) – Пресуда Кзз 1098/2015 од 23. 12. 2015. године;
(48) – Пресуде Кзз 356/2014 од 22. 4. 2014. године и Кзз 209/2021 од 2. 3. 2021. године;
(50) – Пресуда Кзз. 486/2014 од 27. 5. 2014. године;
(52) – Пресуда Кзз 437/2019 од 24. 4. 2019. године;
(54) – Одговори Кривичног одељења и кривичних одељења апелационих судова на спорна правна питања нижестепених судова од 2. 10. 2015. године;
(56) – Пресуда Врховног касационог суда Кзз 420/2016 од 20. 4. 2016. године;
(57) – Пресуда Врховног касационог суда Кзз 764/2017 од 28. 9. 2017. године;
(58) – Пресуда Врховног касационог суда Кзз 85/2020 од 4. 2. 2020. године;
(59) – Пресуда Врховног касационог суда Кзз 279/2017 од 20. 4. 2017. године;
(62) – Пресуда Врховног касационог суда Кзз 1057/2014 од 13. 11. 2014. године;
(63) – Одговори Кривичног одељења од 15. 4. 2014. године;
(64) – Пресуда Кзз 78/2020 од 28. 1. 2020. године;
(67) – Пресуда Кзз 259/2019 од 20. 3. 2019. године.

Коришћена судска љракса айелационих судова:

- (2) – Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Новом Саду на спорна правна питања нижестепених судова, усвојени на седницама од 29. и 30. 10. 2014. године;
(6) – Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу на спорна правна питања нижестепених судова, усвојени на седници од 1. 2. 2017. године;

- (16) – Одговор на спорно правно питање усвојен на заједничкој седници апелационих судова од 4. 12. 2015. године;
(17) – Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 18/2017 од 13. 4. 2017. године;
(21) – Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу на спорна правна питања нижестепених судова, усвојени на седници од 1. 2. 2017. године;
(31) – Решење Апелационог суда у Београду Кж1 131/15 од 28. 4. 2016. године;
(32) – Решење Апелационог суда у Београду Кж1 По1 14/2012 од 29. 6. 2012. године;
(46) – Одговори Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу на спорна правна питања нижестепених судова, усвојени на седници од 1. 2. 2017. године;
(51) – Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 5710/2013 од 6. 3. 2014. године;
(53) – Одговори Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 7. и 8. 11. 2016. године и Одељења за привредне преступе од 10. 11. 2016. године;
(55) – Закључци кривичних одељења апелационих судова Су 1-7-45/2014 од 4. 12. 2015. године;
(65) – Решење Апелационог суда у Новом Саду Кжм 1-140/16 од 18. 10. 2016. године;
(66) – Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 944/2017 од 5. 9. 2017. године.

Коришћена судска љракса виших и основних судова:

- (4) – Пресуда Вишег суда у Београду Кж1 747/2014 од 30. 10. 2014. године;
(7) – Пресуда Вишег суда у Београду Кж1. 274/2017 од 19. 4. 2017. године;
(9) – Решење Вишег суда у Београду Кж2 419/2014 од 16. 5. 2014. године;
(10) – Решење Вишег суда у Ваљеву Гж. 853/2014 од 19. 6. 2014. године;
(12) – Пресуда Вишег суда у Чачку Кж 247/2016 од 18. 11. 2016. године;
(13) – Решење Вишег суда у Чачку Кв 137/2015 од 21. 10. 2015. године;
(24) – Решење Другог основног суда у Београду Кв 129/2021 од 4. 2. 2021. године;
(27) – Решење Вишег суда у Пожаревцу Кв 37/2015 од 13. 3. 2015. године;
(49) – Решење Вишег суда у Ваљеву Кв 110/2015 од 22. 7. 2015. године;
(51) – Решење Вишег суда у Пожаревцу Кв 5/2015 од 15. 1. 2015. године;
(60) – Решење Вишег суда у Пожаревцу Кж 106/2016 од 9. 4. 2015. године;
(61) – Решење Вишег суда у Београду Кж2. бр. 391/16 од 19. 5. 2016. године.

Кривично дело одавање службене тајне

У пракси је уочена негативна тенденција поистовећивања радње кривичног дела одавање службене тајне са његовим појмом, па у овом тексту аутор настоји да разјасни елементе тог кривичног дела, уз анализу релевантних случајева из судске праксе.

Никола Пантелић,

заменик јавног тужиоца у Вишем
јавном тужилаштву у Београду

Кривично дело одавање службене тајне регулисано је поглављем 33 Кривичног законика, које носи назив „Кривична дела против службене дужности”. Основни облик наведеног кривичног дела извршиће службено лице (или лице којем је престало својство службеног лица, а ода службену тајну) које неовлашћено другом саопшти, преда или на други начин учини доступним податке који представљају службену тајну или које прибавља такве податке у намери да их преда непозваном лицу. Подаци могу да се саопште усмено и писмено. **Суштина кривичног дела је неовлашћено поступање, тј. саопштавање података, па уколико је службено лице саопштило информације с којима је друго лице било обавезно да се упозна, неће бити извршено предметно кривично дело.** Предаја података који представљају службену тајну може да се оствари непосредно, али и посредно, односно посредством другог лица. Трећа радња извршења поменутог дела је на било који начин чињење доступним података који представљају службену тајну. За довршено кривично дело приликом те радње извршења није неопходно да се неко заиста упозна са предметним подацима. Прибављање таквих података у намери да се предају непозваном лицу представља последњу радњу извршења тог кривичног дела.

Заштитни објекат кривичног дела одавање службене тајне јесу подаци који представљају службену тајну, при чему је заједничко

обележје тих података то што су доступни само одређеном, ужем кругу људи. Законодавац је одредио појам службене тајне. Службеном тајном сматрају се подаци или документи који су законом, другим прописом или одлуком надлежног органа, донесеним на основу закона, проглашени службеном тајном и чије би одавање проузроковало или би могло да проузрокује штетне последице за службу. **Појам службене тајне обухвата два кумулативна услова. Први, формални услов подразумева да је неки податак на одговарајући начин проглашен службеном тајном, док се други, формални услов односи на то да је одавање тајне могло да има штетне последице за службу.**

Под службеном тајном не подразумева се тзв. илегална тајна, односно подаци и документи који су управљени на тешке повреде основних права човека или на уставно уређење и безбедност Србије. Под службену тајну не подводе се ни подаци који за циљ имају прикривање учињеног кривичног дела, за које је могуће изрећи казну затвора од пет година или тежу казну. Тежи облик кривичног дела, који је могуће извршити само умишљајно, постоји када је одавање службене тајне учињено из користољубља, у погледу нарочито осетљивих података и ради објављивања или коришћења података у иностранству.

Одавање службене тајне не сврстава се у групу кривичних дела која се учестало врше. Због тога се поједина практична, наизглед очигледна, питања повремено доводе у сумњу. Управо је пре извесног времена Виши суд у Београду донео неправоснажну пресуду (пропраћену од стране дела јавности) којом

је (суштински) закључио да предметно кривично дело не спада у категорију кривичних дела са апстрактном последицом. Невезано за ту првостепену одлуку, теорија је деценијама на становишту да наведено дело има апстрактну последицу и да је извршено самим чином одавања службене тајне. **За постојање предметног кривичног дела битно је да је податак који је одат заиста тајна. Самим тим је ирелевантно да ли је одавање таквог податка довело до конкретних штетних последица и какве су те последице.**

У пракси је уочена негативна тенденција поистовећивања радње кривичног дела одавање службене тајне са његовим појмом. Наиме, уколико суд утврди да су одређени подаци означени као „државна тајна” или да носе ознаку „строго поверљиво”, као и да су оптужени били упознати са чињеницом да ти подаци представљају службену тајну, тако да исте не смеју да учине доступним и саопште их другим лицима, њиховим саопштавањем другима извршава се биће предметног кривичног дела. Професор Зоран Стојановић такође подсећа на то да се поменуто кривично дело „може довршити и прибављањем података који представљају службену тајну у намери да се предају непозватом лицу” (Коментар Кривичног законика 2021, стр. 1126).

Важно је подвући да не сме да се меша радња извршења предметног кривичног дела, која има апстрактну последицу, са појмом службене тајне. Већ је поменуто да појам службене тајне обухвата формални елемент, тј. чињеницу да неки подаци или документи на одговарајући начин проглашени службеном тајном представљају и материјални елемент, тачније то да је одавање службене тајне имало или могло да има штетну последицу за службу. Из наведеног произлази да, уколико суд једном утврди да се изношење неких података неспорно квалификује као службена тајна, тим закључком исцрпео је и материјални елемент, односно штетну последицу за службу. Суд (нити било ко други ко поступа по основу Кривичног законика) материјални елемент из појма службене тајне, тачније из објекта радње, не може да трансплантира у радњу извршења

кривичног дела, као и да поново, практично по други пут, утврди да ли је неки податак друштвено опасан. Апелациони суд у Београду у пресуди Кж1 По1. 15/19 од 10. 9. 2019. године поставио је тај незаконит „захтев”, па је, поред једне штетне последице (коју подразумева појам кривичног дела), истакао и потребу за постојањем штетне последице у погледу радње извршења. У пракси се показало да такве незаконите екстензије лоше утичу на ионако сиромашну примену предметног члана.

Историја кривичног права бележи један интересантан случај одавања службене тајне. Наиме, оптужена у кривичном поступку следећег дана по завршеном претресу упитала је саоптужену записничарку о резултату претреса, па је сазнала од ње ток већања и гласања. Врховни суд је закључио да елемент кривичног дела „сазнати у служби” не треба тумачити уско. Наиме, наведено значи не само сазнати службене податке непосредно при вршењу одређеног службеног посла већ и посредно, увидом у списе или путем речи оних службеника који су непосредно учествовали у правном послу током ког су поверљиви подаци настали. У конкретном случају записничарка је говорила оптуженој о току гласања, и за њу је, пошто је службеница тог суда, ток гласања у кривичноправној ствари представљао службену тајну, коју је требало да чувају не само судије и записничар који је био присутан приликом већања и гласања већ и сваки службеник тог суда који је за њу сазнао, макар и посредно током вршења своје службе, баш због тога што је и само службено лице обавезано чувањем службене тајне. Поверљиви подаци који за одређени орган, надлежство или установу представљају службену тајну јесу службена тајна не само за оног службеника који је учествовао у радњи која се непосредно односи на поверљиве податке већ и за сваког службеника тих институција, ако податак по својој природи представља такву тајну која не сме да се саопшти непозватом лицу, закључио је својевремено Врховни суд Словеније (Врховни суд Словеније Кж 837/55 од 13. 1.1956. године).

Вођење прекршајног поступка

Овде подсећамо на неке елементе који би морали да буду узети у обзир приликом вођења поступка да би се остварила његова сврха.

Владимир Живанкић,
судија Прекршајног суда у
Кикинди

I

Предмет Закона о прекршајима („Сл. гласник РС” бр. 65/13, 13/16, 98/16, 91/19), поред осталог, јесте и прекршајни поступак, с тим што су нека од основних начела поступка из поглавља VIII законитост и економичност.

Да би се испунило начело законитости из члана 86. Закона о прекршајима – да се тим законом утврђују правила којима се осигурава да нико невин не буде кажњен, а да се одговорном учиниоцу прекршаја изрекне прекршајна санкција под условима које предвиђа Закон о прекршајима и на основу законито спроведеног поступка – нужно је и да се поштује начело економичности, предвиђено чланом 91, према ком је суд дужан да поступак спроведе без одуговлачења, али тако да то не буде на штету доношења правилне и законите одлуке.

Постоји више поменутих елемената којима се остварује сврха вођења прекршајног поступка, који су утврђени и у домаћим прописима и у међународним документима.

II

Кроз начело економичности остварује се и посебно уставно право окривљеног из члана 33. Устава Републике Србије – да свако коме се суди за кривично дело има право да му се суди без одуговлачења. Овде кривично дело треба разумети сагласно члану 34. Устава – да је то једно од могућих казnenих дела (узимајући да казнена дела обухватају прекршаје,

привредне преступе и кривична дела), тако да се подразумева да и лице ком се суди за прекршајно дело има право да му се суди без одуговлачења.

О испуњењу начела економичности стара се у првом реду поступајући судија. Поред њега, испуњењу и заштити наведеног начела доприносе и председник суда (који према Судском пословнику, поред осталог, надзире рад судских одељења и служби прегледом уписника и помоћних књига, роковника и рочишта, сталним евидентирањем предмета чије решавање дуже траје, прибављањем извештаја и на други погодан начин) и судско особље. Они у свом поступању примењују одредбе Закона о прекршајима, Законика о кривичном поступку (сагласно члану 99. Закона о прекршајима) и Судског пословника, које су изложене у наставку текста.

III

Судија је, како је већ речено, дужан да спроведе поступак без одуговлачења, тако да то не буде на штету доношења правилне и законите одлуке, али и да онемогући сваку злоупотребу права усмерену на одуговлачење поступка. У вези са тим постоји и следеће тумачење: „Истовремено, ради испуњења принципа економичности и ефикасности прекршајног поступка суд и надлежни орган управе који проводе поступак дужни су да се старају о томе да окривљени својим предлозима у поступку не иду на беспотребно одуговлачење поступка, на који начин би се ови принципи довели у питање. Због тога је суд, односно надлежни орган управе дужан да се претходно добро упозна с предметом конкретног прекршаја и да испитује и доказује само оне чињенице које су од стварног значаја за правилно и законито доношење одговарајуће одлуке” (проф. др Мирослав

одлуке судије, који на омоту предмета својим потписом на штамбиљу одређује да је предмет за архивирање.

IV

Међународни стандарди истичу начела праведног суђења, разумног времена трајања поступка, приступачности суда (учесницима поступка, али и заинтересованој јавности), успешности, поверљивости и безбедности. „Делотворно вођење (прекршајног) поступка треба да обезбеди не само успешност судства и његову приступачност већ и приступ правди, као и да подржи право на праведно суђење.”

Наведени стандарди не треба да буду формална руководна начела, већ стварни путокази ка сврсисходном вођењу поступка. При томе треба користити и препоруке европских институција, као што је Европска комисија за ефикасност правосуђа (*European Commission for the efficiency of justice* – СЕПЕЖ, по скраћеници француског назива *Commission européenne pour l'efficacité de la justice* – СЕРЕЈ), нпр. Ревидиране Сатурнове (Сатурн је радна група СЕПЕЖ-а за управљање судијским временом) смернице за управљање судијским временом (трећа ревизија), онако како је усвојена на пленарној седници СЕПЕЖ-а у Стразбуру 3. и 4. децембра 2018. године. Према тим препорукама, рецимо, из судског списка требало би јасно да се види када је случај запримљен у првостепеном суду, какве су биле припреме за суђење (као што би било одређивање претреса или позивање сведока), почетак суђења и његов даљи ток, завршетак и доношење одлуке – њено објављивање и/или достављање, да ли су и која правна средства изјављена, одлука жалбеног суда, извршење правоснажне пресуде.

Осим тога, постоји и СЕПЕЖ-ов „Водич за примену предлога европских временских оквира за судска поступања” (енг. „*Towards European Timeframes for Judicial Proceedings Implementation guide*”). Занимљиво је да тај

водич пружа везу са чланом 6. Европске конвенције о људским правима, према ком свако има право на поштено и јавно суђење у разумном року, тако што ће доносиоци одлука, судско особље и адвокати поменуто право остваривати кроз развој алата, политика, поступака и радњи у сарадњи са учесницима у поступку. У њему се објашњава и да при одређивању временског оквира за судска поступања мора да се узме у обзир сложеност поступка, као што предлаже Европски суд за људска права у својим одлукама, затим хитност случаја, као и обимност и сложеност случаја, због чега може да се очекује да ће поступак дуже трајати.

V

Из претходно изнетог може да се види који домаћи прописи и неки од међународних уређују шта првенствено судија, а онда и председник суда и судско особље раде у одређеним фазама поступка – од пријема захтева за покретање прекршајног поступка до архивирања предмета. Према томе, начело економичности прекршајног поступка с једне стране има за циљ да омогући брз, али и делотворан судски поступак, чији ће исход бити благовремено донета судска одлука којом се утврђује да ли постоји прекршај и одговорност учиниоца прекршаја или не, или којом се поступак обуставља. С друге стране, судија је дужан да води рачуна и о мерилима из Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова, која утичу на вредновање његовог рада. Због тога је добра организација рада – начин на који (у првом реду) судија предузима судске радње (како ускладити рад по текућим и новозадуженим предметима и како се придржавати прописаних рокова), као и разумевање основних начела из Закона о прекршајима, кључно за успешно и делотворно вођење прекршајног поступка.

Коментар Уредбе о вођењу, функционисању и утврђивању података који се уписују у Регистар административних поступака

У овом тексту представљене су основне поставке Уредбе, уз критички осврт на поједина решења која она садржи.

Саша Кулић, дипл. правник,
виши саветник у Министарству пољо-
привреде, шумарства и водопривреде
– Републичкој дирекцији за воде

Доношењем Закона о Регистру административних поступака („Сл. гласник РС” бр. 44/21 – даље: Закон), којем је у овом часопису раније већ посвећен један чланак (видети: Саша Кулић, „Коментар Закона о Регистру административних поступака”, дво-број 7-8/2021), створени су законски услови за свеобухватно обједињење података о многобројним, разноврсним и разнородним административним поступцима на једном месту. Успостављање Регистра административних поступака (даље: Регистар) у наш правни систем требало би умногоме да олакша остваривање различитих права и извршавање обавеза правних и физичких лица, која се из разноразних разлога обрађају органима јавне власти у најширем смислу, односно но-сиоцима јавно правних овлашћења.

Регистар је замишљен као централизован скуп података о управним, али и свим другим поступцима које воде органи јавне власти. У циљу разраде појединих сегмената који се од-носе на Регистар административних посту-пака, Законом је предвиђено да Влада донесе подзаконски акт којим ће ближе уредити та питања. Управо из тог разлога Влада је доне-ла Уредбу о вођењу, функционисању и утвр-ђивању података који се уписују у Регистар административних поступака („Сл. гласник РС” бр. 84/2022 – даље: Уредба), у складу са одредбом из члана 42. став 1. Закона о Влади

(„Сл. гласник РС” бр. 55/2005, 71/2005 – испр., 101/2007, 65/2008, 16/2011, 68/2012 – одлука УС, 72/2012, 7/2014 – одлука УС, 44/2014 и 30/2018 – др. закон), којом је прописано да Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона. Заједно са Законом Уредба чини за-окружену целину. Њима су врло детаљно уређена сва правила успостављања и функ-ционисања Регистра, садржина и доступност података који се у њему воде, начин уноса и брисања података, као и друга питања од зна-чаја за његово постојање и управљање.

У овом чланку представљене су основне поставке Уредбе, уз критички осврт на поје-дина решења која она садржи. Велика су оче-кивања од тако амбициозног подухвата, па није претерано рећи да успостављање Регис-тра представља прекретницу у јавној упра-ви Републике Србије, како за органе који воде поступке тако и за странке које кроз те по-ступке остварују нека своја законом призната права.

Уредбом су ближе уређена бројна питања, као што су: начин функционисања Регистра и садржај портала Регистра, повезивање са Правно-информационим системом Репу-блике Србије, који се објављује на интернет странама Јавног предузећа „Службени гла-сник”, ближа садржина података који се упи-сују у Регистар, као и података који су јавно доступни на порталу Регистра, затим упис, измена уписаних података, брисање посту-пака и захтева, начин потврђивања исправ-ности података и статуса поступака односно захтева уписаних у Регистар, као и садржина података који се уписују у Регистар. У настав-

Имајући у виду да је вођење административних поступака повезано са одређеним трошковима, чланом 15. прописано је да се у Регистар уносе и прилично детаљни подаци о свим трошковима (финансијским издацима) које подносилац захтева има у поступку. Питање је, међутим, да ли орган који води поступак унапред може да зна који ће се издаци појавити у току поступка. То нарочито важи за управне поступке, у којима могу да се појаве различити трошкови (усмена расправа, сведоци, вештаци, адвокати). Сем тога, управни поступак по правилу је двостепен. У случају поступка по жалби, трошкови могу да буду још и већи, а не могу да се предвиде.

Члан 16. Уредбе прописује обавезу уношења у Регистар једног броја података које сумарно, у надслову, назива „Остали подаци који се уписују у Регистар”. То су подаци који се односе на рокове поступка, образац за подношење захтева и издата акта.

У Регистар се уписују и детаљни подаци о правним средствима (члан 17), почев од тога да ли је дозвољена или искључена жалба или приговор који је правни основ за то, ком органу и у ком року се изјављују, па све до трошкова поступка по жалби. Мишљења смо да је поменути део Уредбе сувишан јер ће управни акт свакако имати поуку о правном средству, са потребним подацима за странку. Поред тога, орган који води поступак не може унапред да зна колики ће бити трошкови поступка по жалби, како је већ раније констатовано.

Питање сврсисходности може да се постави и за податке из члана 18. Уредбе. Наиме, у Регистар се уносе и подаци којима се описује поступак. Можда би уношење тих података и имало смисла уколико би информатичким методама могло да се омогући да за поступак исте врсте могу да се „повуку” већ унети подаци о тој врсти поступка. Међутим, ако ће се за сваки појединачни поступак уносити подаци из члана 18, онда ће то, нема сумње, само непотребно оптеретити и одузети време лицу које уноси податке.

Најзад, од важних делова садржине Уредбе потребно је издвојити и члан 21, којим је уређена садржина портала и све информације о поступцима које спроводе надлежни органи

и организације, односно захтевима који представљају услове за пословање у Републици Србији. Информације су разврстане на страницама које су обележене називима: „Грађани” (биће доступне најкасније од 1. јануара 2023. године), „Привреда” (биће доступне најкасније од 1. јануара 202. године) и „Услови пословања” (биће доступне најкасније од 1. јануара 2024. године).

Ако се сумира све претходно речено, закључак би могао да буде умерени оптимизам у погледу примене Уредбе. Чини се да је Уредба у неким сегментима пренормирана и неће бити лако применљива. Многи подаци који треба да се унесу у Регистар представљају администрирање, које може да замагли суштину вођења поступка, нарочито управних поступака у којима орган јавне власти треба да одлучи о ономе што је предмет поступка – право или обавеза странке. Но, остаје да се види како ће све то функционисати у пракси и да ли ће подаци који се уносе у Регистар заиста бити од користи странкама или ће довести до одуговлачења са поступком. Једно је неспорно: Уредба изискује добро обучене службенике, како оне који ће радити на пословима уноса података у Регистар тако и оне који ће поступати по захтевима.

Електронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК” представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства, пореза, буџетског рачуноводства, зарада, плата и других личних примања и пословних финансија. Наменен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у јавном и приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Буџетски корисници, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 1.400 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За препоруку и друге информације пишите нам на:
office@ingpro.rs или нас позовите на:
011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Услови за остваривање и коришћење права на породичну пензију

У наставку су ближе појашњени прописани услови за стицање и престанак права на породичну пензију, затим висина породичне пензије, као и круг лица која могу да остваре право на породичну пензију.

Мр Жељко Албанезе

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

С а г л а с н о ч л а н у 18. т а ч к а 3) п о д т а ч к а (1) Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС” бр. 34/2003, 64/2004 – УС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 – др. закон, 63/2006 – УС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 – УС, 86/2019 и 62/2021 – даље: Закон), право на породичну пензију представља једно од права из пензијског и инвалидског осигурања. Подсећамо на то да наведено право може да се користи под условом да односно лице није у осигурању јер је то изведено право по основу умрлог корисника или осигураника, а сврха породичне пензије јесте обезбеђивање материјалне и социјалне сигурности законом одређеним лицима, која не могу сама да привређују и обезбеђују себи егзистенцију. Право на породичну пензију ближе је уређено у чл. 27–36. Закона.

УСЛОВИ ЗА СТИЦАЊЕ ПРАВА НА ПОРОДИЧНУ ПЕНЗИЈУ

Право на породичну пензију није наследно право, већ право изведено од права умрлог осигураника или корисника пензије, због чега је неопходно постојање правне везе између тог лица и лица које остварује право на породичну пензију. С обзиром на то да се ради о

изведеном праву, оно се остварује у складу са поступком предвиђеним Законом. Стога, да би се остварило право на породичну пензију, морају кумулативно да буду испуњени Законом прописани услови:

- на страни умрлог осигураника, тј. корисника права, и
- на страни чланова породице који треба да остваре право на пензију.

Најпре треба дефинисати да **право на породичну пензију могу да остваре чланови породице (члан 27. став 1. Закона):**

- 1) умрлог осигураника који је навршио најмање пет година стажа осигурања или је испунио услове за старосну, превремену старосну или инвалидску пензију; или**
- 2) умрлог корисника старосне, превремене старосне или инвалидске пензије.**

Као што се види, наведеним одредбама уједно су дефинисани и услови које мора да испуњава лице по основу ког се остварује право на породичну пензију, односно умрли осигураник, односно корисник права у моменту смрти, да би чланови његове породице могли да остваре право на породичну пензију.

У посебном случају, према ставу 2. истог члана, у случају смрти која је настала као последица повреде на раду или професионалне болести лица (из члана 17. Закона):

- 1) која, у складу са законом, обављају привремене и повремене послове преко омладинских задруга до навршених двадесет шест година живота, ако су на школовању;**
- 2) која се налазе на стручном оспособљавању, доквалификацији или преквалификацији, која упуту организација надлежна за запошљавање;**

уговорних послова њему ће бити утврђен стаж осигурања за период обављања уговорних послова, пошто му је допринос за ПИО на уговорену накнаду плаћен на основицу већу од најниже законске основице доприноса.

На пример, уколико корисник породичне пензије стекне својство осигураника по основу обављања сезонских послова и по том основу оствари уговорену накнаду, неће доћи до обуставе исплате породичне пензије уколико је уговорена накнада на месечном нивоу остварена у износу нижем од најниже основице за осигурање запослених, важеће у моменту уплате доприноса (тренутно 30.880 динар), али ће та исплата бити обустављена уколико износ уговорене накнаде пређе поменути износ најниже основице. Наиме, за тај период поменутом лице биће обустављена исплата породичне пензије јер оно не може истовремено да буде осигурано по два основа.

Наведено је да најнижа основица у 2022. години месечно износи 30.880,00 динара, што значи да се, у случају обављања уговорних послова за време краће од целог месеца, као упоредна величина примењује сразмер-

ни износ месечне најниже основице, која је утврђена сразмерно броју дана у месецу када су обављани уговорни послови од стране корисника породичне пензије, у односу на пун месечни фонд дана.

У вези са обављањем послова по основу уговора о делу, односно по основу ауторског уговора, као и послова по основу других уговора по којима за извршен посао породични пензионери остварују накнаду (из члана 12. став 3) Закона), потребно је подсетити на то да се, сходно члану 50. Закона, у стаж осигурања рачуна време за које је лице – осигураник самосталних делатности док обавља поменуте послове – остварио уговорену накнаду за коју је плаћен допринос. Стаж осигурања сразмерно се утврђује тако што се износ уговорене накнаде, на коју се плаћа порез у складу са законом којим се уређује порез на доходак грађана, дели са најнижом основицом за плаћање доприноса која важи у моменту уплате доприноса, у складу са законом (тренутно 30.880 динар). Тако утврђен стаж осигурања у једној календарској години може да износи највише дванаест месеци.

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблаговремено плаћене јавне приходе и за неблаговремено плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција **Моје каматне стоје**, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблаговремено плаћене јавне приходе, на неблаговремено плаћен царински дуг и неблаговремено плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

Повреда на раду и исплата накнаде зараде

У тексту је анализиран појам повреде на раду, али и права запослених у случају повреде на раду, уз посебан осврт на питање накнаде зараде за време боловања у том случају.

Мр Жељко Албанезе

УВОД

Согласно члану 51. Закона о здравственом осигурању („Сл. гласник РС” бр. 25/2019 – даље: Закон) **право на здравствену заштиту обезбеђује се, између осталог, и за случај настанка повреде ван рада и повреде на раду.** Здравствена заштита у тим случајевима пружа се тако да сачува, унапреди или поврати здравствено стање осигураног лица и његову способност да ради и задовољи своје личне потребе у складу са Законом и прописима донетим за његово спровођење.

У смислу Закона, **повредом на раду** сматра се:

- повреда запосленог која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла по основу ког је осигуран, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењем тела или другим променама физиолошког стања организма;
- повреда проузрокована на претходно наведен начин коју запослени претрпи при обављању посла на који није распоређен, али га обавља у интересу послодавца;
- повреда коју запослени претрпи при доласку односно повратку с посла;
- обољење запосленог које је настало непосредно или као искључива последица несрећног случаја или више силе за време обављања посла по основу ког је осигуран или у вези са њим.

Битно је нагласити да се повреда на раду утврђује на основу извештаја о повреди на раду, који се доставља Републичком фонду здравственог осигурања (даље: Републички фонд), односно филијали ради утврђивања постојања повреде на раду и остваривања права из обавезног здравственог осигурања у складу са Законом. Садржај и начин издавања обрасца извештаја о повреди на раду утврђују се у складу са прописима којима се уређује безбедност и здравље на раду (конкретно Правилник о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду и професионалном обољењу, објављен у „Службеном гласнику РС” бр. 72/2006, 84/2006, 4/2016, 106/2018 и 14/2019).

По основу повреда на раду запослени могу да стекну разна права, као што је, на пример, право на инвалидску пензију или право на новчану накнаду за телесно оштећење. У овом тексту акценат је ипак на **правима која запослени остварују сходно Закону.** Наиме, у највећем броју случајева повреде на раду изазивају одсуствовање запослених са рада, а та одсуствовања регулисана су управо наведеним законом.

1. ЗВАНИЧНО УТВРЂИВАЊЕ ПОВРЕДЕ НА РАДУ

Битан услов за примену Закона приликом остваривања права запослених повређених на раду јесте званично утврђивање околности и последица те повреде. Законом о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС” бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 – др. закон) у члану 50. утврђена је обавеза послодавца да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка повреде усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада

кона. Према ставу 1. тачка 1) наведеног члана запослени нема право на накнаду зараде, без обзира на исплатиоца, ако је намерно проузроковао неспособност за рад, односно, према тачки 3) истог члана, ако је намерно спречавао оздрављење, односно оспособљавање за рад. Сходно одредбама члана 84. став 3. Закона, уколико се после започињања права на накнаду зараде, односно после остваривања права на накнаду зараде утврди да запослени нема право на накнаду зараде, исплата накнаде се обуставља, односно исплатилац накнаде има право на повраћај исплаћених средстава.

С обзиром на висину трошкова које послодавци имају за накнаду зараде запосленом који је доживео повреду на раду, послодавци треба да имају у виду и друге случајеве када не постоји право на накнаду зараде из члана 84. Закона, без обзира на то што је боловање

отворено због повреде на раду. Наиме, и у том случају запосленом који се налази на боловању може да се укине накнада зараде ако се без оправданог разлога не подвргне лечењу, или ако се без оправданог разлога не јави изабраном лекару за оцену привремене спречености за рад, или се не одазове на позив лекарске комисије, или ако се за време привремене спречености за рад бави привредном или другом активносту којом остварује приходе, или ако без дозволе стручно-медицинског органа матичне филијале, односно Републичког фонда отпутује из места пребивалишта односно боравишта, или ако изабрани лекар, односно орган надлежан за контролу остваривања права из обавезног здравственог осигурања утврди да не поступа по упутству за лечење, или ако злоупотреби право на коришћење одсуствовања са рада на неки други начин.

Континуирана едукација здравствених радника

Питања која су обрађена у овом тексту значајна су како за организаторе спровођења континуиране едукације тако и за здравствене установе, односно запослене у здравству.

Др Душан Рајаковић,
спец. менаџмента
здравствених установа

УВОД

У наставку ће више речи бити о врсти, програму, начину и дужини трајања континуиране едукације, здравственим установама, другим правним лицима, приватној пракси и удружењима која могу да спроводе континуирану едукацију, затим о критеријумима на основу којих се врши акредитација и вредновање програма континуиране едукације и других облика стручног усавршавања, учењу у трошковима континуиране едукације,

процени квалитета континуиране едукације и процени квалитета извођења акредитованих програма континуиране едукације, као и о другим питањима од значаја за спровођење континуиране едукације и других облика стручног усавршавања.

Здравствени радници и здравствени сарадници имају право и дужност да у току рада стално прате развој науке из области за коју су се школовали, здравствене неге и других одговарајућих вештина. Имајући у виду природу њиховог посла, неопходно је да се стално стручно усавршавају како би одржали и унапредили квалитет свог рада.

Укратко, континуирана медицинска едукација бави се развојем знања, вештина и професионалних компетенција, као и информисањем о новинама у медицини, срод-

Обавеза организатора акредитованог програма континуиране едукације је да радној групи за контролу квалитета омогући приступ спровођењу програма и непосредан увид у сву релевантну документацију у вези са акредитацијом и спровођењем акредитованог програма континуиране едукације. Извештај се заснива на поштовању термина одржавања и сатнице акредитованог програма континуиране едукације, присуству предавача, доступности предвиђеног едукативног материјала за учеснике, постојању евиденције о присуству учесника програма континуиране едукације, обезбеђењу система провере знања (за курсеве и семинаре), постојању система евалуације организоване континуиране едукације (осим за стручне састанке), обезбеђењу система за чување документације, као и других услова који су од значаја за регуларност извођења програма континуиране едукације.

Оцена извођења акредитованог програма континуиране едукације садржи оцену квалитета извођења, која се процењује као лоша, добра, врлодобра, одлична или изузетна, као и оцену организације акредитованог програма континуиране едукације (поштовање сатнице, адекватност простора, потпуност података о скупу), која се процењује као одговарајућа (добра, врлодобра и одлична) или неодговарајућа.

Здравствени савет на основу извештаја радне групе за контролу квалитета спровођења акредитованог програма континуиране едукације доноси одлуку о могућности даљег извођења, односно одлуку о мерама које треба предузети. Уколико се утврди значајна неправилност при извођењу акредитованог програма континуиране едукације, Здравствени савет може да изрекне једну од следећих мера решењем: забрану извођења акредитованог програма континуиране едукације у периоду до дванаест месеци од дана доношења решења, забрану пријављивања свих нових програма организатора програма континуиране едукације и предавача који су били предмет оцене у периоду до дванаест месеци, као и прихватање односно неприхватање бодова стечених за одржану кон-

тинуирану едукацију која је била предмет процене квалитета.

УЧЕШЋЕ У ТРОШКОВИМА И ПОТВРДА О УЧЕШЋУ

Учешће у трошковима претходног поступка процене квалитета програма континуиране едукације и процене квалитета извођења акредитованих програма континуиране едукације узимају организатори програма према ценовнику надлежне коморе здравствених радника, на који сагласност даје Министарство здравља. Уз захтев за акредитовање програма континуиране едукације, организатор програма континуиране едукације доставља и доказ о уплати накнаде трошкова за спровођење претходне процене квалитета континуиране едукације и процене квалитета извођења акредитованих програма континуиране едукације на рачун коморе здравствених радника.

Организатор акредитованог програма на захтев учесника издаје потврду о учествовању у акредитованом програму континуиране едукације. Потврда може да се достави учеснику у електронској или писменој форми. Здравствени радници по потреби, на захтев надлежне коморе, достављају потврде о учествовању у акредитованом програму континуиране едукације. Потврда садржи службени назив организатора акредитованог програма и матични број, место и датум одржавања, назив теме, врсту континуиране едукације, број решења о акредитацији, евиденциони број, број додељених бодова за учествовање, име, презиме и број лиценце здравственог радника којем се издаје потврда, као и печат и потпис (електронски, факсимил или својеручни) организатора акредитованог програма. Здравствени радници који су учествовали у континуираној едукацији у иностранству подносе потврду на српском или енглеском језику о учествовању у програму одговарајућег вида континуиране едукације у току текуће лиценцене године, уз захтев да се то учествовање прихвати као део обавезне континуиране едукације у циљу прикупљања потребних бодова.

Ауторско право на фотографији у судској пракси

Права аутора фотографија и како се та права штите у судском поступку представљају теме које су размотрене у овом тексту.

Драгана Марчетић,
судија Вишег суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Вишег суда у Београду

Најчешће парнице у области ауторског права пред Вишим судом у Београду свакако су оне које се тичу фотографија. Фотографије су лако доступне, поготово на интернету, што и представља главни узрок честих повреда ауторског права у тој области. Коришћење фотографија није законито без сагласности имаоца ауторског права и плаћања накнаде, осим уколико није дозвољено бесплатно коришћење. **Честе су ситуације да се не наводи ко је аутор фотографије или се фотографија мења (најчешће тзв. кроповањем – одсецањем делова).**

Закон о ауторским и сродним правима („Сл. гласник РС” бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 – одлука УС и 66/2019 – даље: ЗАС) фотографију сврстава међу остала ауторска дела, таксативно је наводећи као оригиналну духовну творевину аутора, изражену у одређеној форми, без обзира на њену уметничку или другу вредност, њену намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштено јавно саопштавање њене садржине. Фотографије и збирке фотографија посебно се наводе као објекат заштите по том закону у члану 2. став 2. тачка 9) и члану 5.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд применио и одредбу члана 205. став 2. Закона о ауторским и сродним правима у вези са одредбама чланова 15. и 17. истог закона, као и одредбу члана 277. Закона о облигационим односима, када је обавезао ту-

женог да тужиљи накнади нематеријалну штету у износу од по 30.000,00 динара, укупно 60.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, јер тужиља није означена као аутор фотографије, иако је, с обзиром на облик јавног саопштавања, то било могуће и с обзиром на то да је тужиљина фотографија саопштена у измењеном облику без њене сагласности.

Насупрот жалбеним наводима туженог, висину правичне накнаде за претрпљену неимовинску штету првостепени суд је правилно одмерио ценећи све околности конкретног случаја, посебно чињеницу да је тужиља професионални фотограф, због чега јој је посебно значајно да буде означена као аутор, али да дело буде онакво каквим га је сачинила, те да је тужиља носилац више признања у области фотографије и да је добијала награде на такмичењима, али и чињеницу да се не ради о ексклузивној и реткој фотографији, а цењено је и то да се тужиља није обратила туженом захтевом за уклањање фотографије. И по оцени овог суда, као другостепеног, досуђеним износом не погодује се тежњама које нису спојиве са природом и друштвеном сврхом правичне накнаде нематеријалне штете. |

Правно су неутемељени жалбени наводи да спорна фотографија не представља оригиналну духовну творевину, односно ауторско дело. Наиме, Закон о ауторском и сродним правима у члану 2. став 2. т. 9) фотографију означава као једно од ауторских дела које у смислу тог закона ужива правну заштиту.

(Пресуда Ајелационој суда у Београду Гж4 127/20 од 22. 10. 2020)

да се тврди да је тужилац за повреду знао раније. Чињеница да су фотографије на интернет порталу биле доступне неограниченом броју корисника од објављивања не доводи у сумњу тужиочев исказ. Тужилац је фотографије урадио за Новинску агенцију „Т”, где је био запослен, а прикупљање и дистрибуција информација у свим облицима изражавања биле су делатности његовог послодавца, па се од тужиоца није могло очекивати да лично контролише ко све преузима и користи садржаје са послодавчевог портала, тако да је тужиочев исказ у погледу начина и времена сазнања за повреду правилно прихваћен.

Последице повреде, с обзиром на начин повређивања и протек времена од штетне радње до сазнања за штету, могу да се отклањају утврђењем повреде права и накнадом нематеријалне штете, као посебним облицима заштите предвиђеним у члану 205. ст. 1. т. 2) и 3) Закона о ауторском и сродним правима. Утврђењем повреде тужилац добија неновчану сатисфакцију, али се штетна последица тиме не отклања у потпуности, па је оправдано и досуђење правичне накнаде у новцу. Тужилац је професионални фотограф, спорне фотографије приказују значајан друштвени догађај и за тужиочев професионални углед врло је

битно да јавност зна да је он сачинио фотографије, јер је у његовом послу садржина и квалитет фотографије основна препорука. Тужилац је околност да није означен као аутор доживео као омаловажавање и стављање у неравноправан положај његовог рада са радовима фотографа који су били потписани као аутори, због чега се осећао увређеним.

(Пресуда Ајелационој суда у Београду
Гж4 102/20 од 10. 9. 2020)

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Иако на први поглед изгледа да се фотографија као ауторско дело ни по чему не разликује од других оригиналних духовних творевина чија се заштита остварује кроз Закон о ауторским и сродним правима, ипак у пракси могу да се препознају одређене специфичности, које су назначене у овом тексту. Његов циљ и јесте био да се укаже на најзначајније моменте у поступку судске заштите ауторског права на фотографији, са посебним акцентом на најновију судску праксу, уз напомену да се највише парница у датој области води за накнаду имовинске и неимовинске штете.

ИНГ-ПРО

Правни аспекти стицања и располагања интелектуалном својином на софтверу од стране привредних друштава

Као последица развоја стартап екосистема, посебно у ИТ компанијама, у пракси све већи број пословних актера, како већих тако и мањих привредних субјеката, постаје свесно неопходности познавања домаће позитивноправне регулативе у погледу стицања и располагања интелектуалном својином на софтверу, односно значаја правног усклађивања у том домену, будући да читав пословни план, а врло често и вишегодишњи рад у вези са развојем софтвера/апликација може да буде угрожен у случају неадекватног третирања наведеног питања.

Петар Мијатовић,
адвокат

У овом тексту обрађени су најбитнији правни аспекти стицања и располагања интелектуалном својином од стране привредних друштава, који су притом и најзаступљенији у пракси, попут:

- законских аспеката софтвера као ауторског дела и носилаца ауторског права на софтверу;
- модалитета стицања ауторских права на софтверу од стране привредних друштава;
- најбитнијих ограничења у вези са правном заштитом софтвера као ауторског дела и његовим преносом;
- најбитнијих правних аспеката приликом располагања ауторским правима на софтверу од стране привредних друштава.

I. ЗАКОНСКИ АСПЕКТИ СОФТВЕРА КАО АУТОРСКОГ ДЕЛА И НОСИЛАЦА АУТОРСКОГ ПРАВА НА СОФТВЕРУ

Чланом 2. став 1. Закона о ауторским и сродним правима („Сл. гласник РС” бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 и 66/2019) ауторско дело дефинисано је као оригинална

духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине.

Сходно члану 2. став 2. истог закона под ауторским делом нарочито се подразумевају:

- писана дела (књиге, брошуре, чланци, преводи, **рачунарски програми са пратећом техничком и корисничком документацијом у било којем облику њиховог изражавања, укључујући и припремни материјал за израду и др.**);
- говорна дела (предавања, говори, беседе и др.);
- драмска, драмско-музичка, кореографска и пантомимска дела, као и дела која потичу из фолклора;
- музичка дела са или без речи;
- филмска дела (кинематографска и телевизијска дела);
- дела ликовне уметности (слике, цртежи, скице, графике, скулптуре и др.);
- дела архитектуре, примењене уметности и индустријског обликовања;
- картографска дела (географске и топографске карте);
- планови, скице, макете и фотографије;

Битан изузетак од горенаведених правила у вези са ауторским делима створеним за време радног односа тиче се управо софтвера као ауторског дела. Чланом 98. став 4. истог закона прописано је да, **ако је ауторско дело рачунарски програм или база података, трајни носилац свих искључивих имовинских права на делу је послодавац, ако уговором није другачије одређено**, с тим што сам аутор има право на посебну накнаду ако је то предвиђено уговором.

IV. НАЈБИТНИЈИ ПРАВНИ АСПЕКТИ ПРИЛИКОМ РАСПОЛАГАЊА АУТОРСКИМ ПРАВИМА НА СОФТВЕРУ ОД СТРАНЕ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

Правни аспекти располагања софтвером, као ауторским делом, од стране самих компанија у контексту права, обавеза и ограничења, посебно у ситуацијама када су прошле све правне кораке приликом стицања ауторских права на софтверу, по редовном току ствари не би требало да представљају велико изненађење за компаније, носиоце ауторских права на софтверу. Све најбитније правне степенце које су прелазиле приликом стицања ау-

торских права на софтверу, о којима је било више речи у претходном делу тексту, сада морају да прођу из обрнутог смера – из угла преносиоца ауторских права на софтверу. У том процесу потребно је да се посебно води рачуна о ситуацијама када постоји намера да се софтвер континуирано тржишно експлоатише сарадњом са великим бројем правних или физичких лица, када је реч о неискључивом преносу, који се најчешће уговара путем уговора о лиценци. Сам уговор мора прецизно да регулише предметна, територијална и временска ограничења, како би привредна друштва, као преносиоци ауторских права, избегла давање већег обима права од оних иницијално намераваних.

Не треба заборавити да су у погледу наведених правних послова врло битни и други правни аспекти који нису предмет овог текста, који би по правилу морали да буду регулисани, попут услова пословања, уговора о имплементацији софтвера (уколико се исти имплементира у информационе системе пословних партнера), уговора о одржавању софтвера, израде политике приватности, уговора о обради података о личности, закључивања уговора о поверљивости и др.

Електронски часопис **ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ**

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Намењен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издвајамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 1.400 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Имате питање? Имамо одговор!

У овој рубрици дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

РАДНО ПРАВО

Премештај запосленог у друго место рада

П: *Послодавац има њошреду да њремешти радника у друго место рада. Поводом услова за њремештиај без њприсћанка радника наше њићање је како се њосматра удаљеност између местоа рада и местоа на које се њремештиа – да ли се узима удаљеност од администрѡиивне ѡранице местоа или баш од локације рада до локације њремештиаја (адреса до адресе)?*

О: Према члану 173. став 1. Закона о раду запослени може да буде премештен на рад у друго место рада **без своје сагласности** – ако је удаљеност од места у ком запослени ради до места у које се премешта на рад мања од 50 km. У датој дефиницији битно је уочити да се ради о:

- 1)** месту у ком запослени сада ради, дакле – није реч о „радном месту”, него о „месту” (граду, селу) у ком запослени сада ради, и
- 2)** месту у које се запослени премешта на рад, дакле – није реч о „радном месту” на које се премешта, него о „месту” у које се запослени премешта.

Значи, ради се о местима (град, село) за које се утврђује раздаљина, а не о удаљености конкретних радних места. Другим речима, потребно је утврдити километарску раздаљину између конкретних места (град, село) да би се видело да ли су та места (град, село) удаљена међусобно више или мање од 50 km, наравно не у ваздушној линији, него путем који их званично повезује.

За израчунавање раздаљине између насељених места може да се користи тзв. даљинар, који употребљава најсавременије Гуглове сервисе, па да се тако одреди растоја-

ње (удаљеност) између места. Да би се даљинар исправно користио, потребно је да се на месту поласка укуца град из ког се запослени премешта и место где је његово ново радно место, до ког треба да се добије удаљеност. После уноса градова треба да се кликне на дугме „Израчунај”, након чега ће се испод појавити, између осталог, и раздаљина између бираних места. Ту се практично користе раздаљине које се приказују и на саобраћајним знацима, што, сагласно постављеном питању, значи да се мери раздаљина између административних граница места која су у питању.

Разврставање радних места и мерила за опис радних места службеника у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе

П: *Новим ѡредлоћом ѡправилника о системаѡизацији и оріанизацији радних местоа у локалној самоуправи ѡпредвиђено је радно место са звањем саветѡник, ѡри чему службеник који је ѡренуѡно расѡорећен на ѡо радно место исѡуњава услове за звање самостѡалноѡ саветѡника. Да ли је моћуће да се наведеним ѡправилником за ѡредмеѡно место ѡредвиди звање самостѡалноѡ саветѡника и службенику ѡпризна звање без обзира на одредбе које се ѡичу на ѡредовања/оцењивања јер је службеник једном оцењиван (оцена „исѡииче се”)?*

О: Најпре желимо да истакнемо да се систематизација не сачињава према запосленима којима располажете, већ према пословима које конкретна организациона јединица треба да изврши. Ако је потребно радно место у звању самостални саветник (али не зато да бисте преместили неког запосленог на то радно место, већ због потребе посла), онда треба

О: Сагласно Уредби о коефицијентима за обрачун и исплату плата у јавним службама, у предшколским установама основни коефицијенти радних места запослених увећавају се:

1) за послове руковођења – руководиоца радне јединице (вртића и јаслица) 1% по групи, а највише до 10%, и

2) васпитачу:

■ у развојној групи – 10%.

У описаном случају запослена по основу обављања послова руководиоца вртића добија увећање од 10%, а пошто се ради о истој особи која је и руководиоца вртића и ради у развојној групи, сматрамо да јој припадају и увећање за рад у развојној групи, што значи да остварује услове за оба увећања. Наиме, овде се вреднује шта поменута запослена заиста ради, као и плата за обављени рад, при чему она, осим основног посла васпитача, за шта добија основну плату, обавља и послове руководиоца и ради у развојној групи, што су додатни послови које треба вредновати, а што се по Уредби изражава наведеним увећањима. Оба увећања не искључују једно друго, пошто се ради о вредновању различитих послова истог запосленог – у првом случају то је руковођење, а у другом специфичан рад у развојној групи са децом са посебним потребама.

Плаћено одсуство према Посебном колективном уговору за школе

П: *Да ли се плаћено одсуство по основу члана 16. став 1. тачка 10) ПКУ односи на културне и спортистичке приредбе у којима учествује школа на било који начин или и на догађаје који немају везе са устаном?*

О: Чланом 5. ст. 1. т. 10) Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Сл. гласник РС” бр. 21/2015, 92/2020 и 27/2022) утврђено је да „запослени има право на плаћено одсуство у укупном трајању до седам радних дана у току календарске године у случају [...] 10) учествовања у културним и спортским приредбама до два радна дана.”

Да би се запосленом одобрило плаћено одсуство са рада у смислу наведене одредбе ПКУ, неопходно је да се та манифестација – такмичење организује под покровитељством Министарства просвете или пак да организацију обавља школа у оквиру школских активности предвиђених годишњим програмом рада, при чему је запослени за тај део активности задужен решењем о годишњем радном ангажовању. У супротном, наведено може да буде само оправдано одсуство са рада запосленог, уз обавезу надокнаде рада или одбијања дана од годишњег одмора.

СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Рок за израду информатора о раду органа власти

П: *Који је рок за израду информатора о раду у информационом систему повереника?*

О: Закон о изменама и допунама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС” бр. 105/2021) у члану 32. ст. 1. предвиђа да су органи власти који, у складу са чланом 24. наведеног закона (измењени члан 39. Закона), имају обавезу израђивања информатора о раду дужни да у року од годину дана од дана ступања на снагу тог закона израде информаторе у складу са одредбама поменутог члана 24.

Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти („Сл. гласник РС” бр. 10/2022) садржи прелазне одредбе, којима је предвиђено да орган јавне власти има обавезу да изради и објави информатор у складу са тим упутством у року који је утврђен чланом 32. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС” бр. 105/21) – измењени члан 39. Закона, односно најкасније 17. новембра 2022. године.

У част изузетним правницима

У част изузетним правницима у овој новој повременој рубрики представљамо дела и живот бриљантних стручњака у области права, настојећи да кроз одређене анегдоте из свакодневице и упечатљиве мисли и теорије изузетних правника, које су применљиве и у садашњим околностима, приближимо правну теорију правницима-практичарима.

Шта је заправо правна реалност?

Рано ујутру отворио је врата свог кабинета. Окачио је мантил и шешир, а затим поручио кафу. На столу је већ била пристигла јутрошња штампа, као и правна литература. Летимично је прегледао пристигле материјале, покушавајући да утврди битне и хитне ствари за рад.

Кафе већ дуже време није било, па противно своме обичају, а као да је нешто наслућивао, професор помало нестрпљиво позва домаћицу зграде и упита зашто нема кафе. Одговорила је да возачи нису доставили редовно требовање кафе. Међу возачима теретних возила настала је чудна пракса да морају да имају силно обезбеђење јер морају да се обезбеде докази у случају спора. Више као да му је излетело питање: „Откуд то? Немогуће!” На то му је домаћица одговорила да се прича да је неки возач наводно сипао неку воду у сируп који је превозио, а суд га је ослободио одговорности. Зато су и власници трговачких друштава морали да шаљу силно обезбеђење уз теретна возила – да би имали доказе у случају спора, па се сада превоз врши по утврђеном приоритету.

Професор је узео са стола пристиглу штампу и почео да анализира садржај, али сада „својим енциклопедијском оком”. Потом је погледао судску праксу и почео да разматра ту судску пресуду. Све је било нормативно-логички складно, цењени су докази, пресуда је у нормативно-логичком оквиру била правно чиста. Иако је обавеза, фактички, била садржана у нечињењу, ипак је утврђено да мора да се докаже чињење, мада је морало да се одговори и на циљ, смисао и вредност норме, па и њену друштвену заснованост.

Концепција права Ханса Келзена и говори о томе да је право само оно што пише у закону. Право то и јесте, наравно, али се професор питао где је онда настао проблем. Као да му је синило решење. „Ах, ти проклети софизми – опет су почели да узимају маха!”

Није очекивао да ће ићи тако далеко. Насмешио се професор сетивши се шале великог америчког писца Марка Твена на рачун правника „да логике има свуда, само не у праву”. Размишљао је како се борити против тога, али се насмешио кад се сетио и немачких приповедака, али и прича са Југа јер је увек ту правна стварност. Нешто га је ипак копкало – да ли је само ту настао проблем.

Почео је да поново прелистава своју „Енциклопедију права”, али, како га обузе нека блага нервоза, а с обзиром на науку коју је покушао да утемељи, одлучио је да се прошета и поразмисли, између осталог и о томе да ли је било потребе за таквом пресудом, да ли је требало да се донесе другачија пресуда и какав би онда исход био, односно требало да буде.

„Келзен... да, да... али Диги... друштво, друштвена заједница... међузависност, солидарност, или: једноставно: слога... стога ту, *per se*, ни Русо ни Хобс не могу да буду у праву... Али шта је уопште друштво, друштвена заједница, да ли постоји, шта је, но пре свега, како га и да ли га штитити. Може ли постојати судски вештак друштвене струке који ће утврдити и штитити друштво. Хм, или неки друштвени метод у стручно-практичном раду јер се намеће закључак да 'ако нема друштва, нема ни нас'. Можда само треба наћи 'пут ка правом односу на релацији појединац – друштво – држава', неки *actio pro socio*, можда као ванредни правни лек, али како и према коме. Можда неки друштвени правобранилац! ... Неке

Кратка биографија¹

Сину општинског писара Ристе и домаћице Параскеве, који се родио 25. октобра 1892. године у Врању, урођена радозналост, изграђене радне навике од малена, у кући пуној деце и сиромашној, као и истрајност и посвећеност, помогле су да постане доктор правних наука, професор, теоретичар и филозоф права и социологије, али и оснивач Друштва за социологију.

Након основне школе и шест разреда гимназије у Врању, а затим седмог и осмог разреда са великом матуром у Трећој београдској гимназији, Ђорђе Тасић је школске 1911/12. године уписао Правни факултет у Београду, који је, због ратних година, завршио 1919. године с одликом доктора, одбранивши тезу под називом „Проблем оправдања државе” пред комисијом састављеном од тадашњих најпознатијих правника и теоретичара – Живојином Перићем, као председником комисије, и члановима Слободаном Јовановићем и Томом Живановићем. Исте године изабран је за доцента Правног факултета у Суботици, а од 1922. до јесени 1930. године био је професор љубљанског Правног факултета и од 1930. до 6. априла 1941. године професор Правног факултета у Београду. Био је један од најомиљенијих професора, нарочито међу прогресивним студентима.

Када је избио Други светски рат, био је декан. Иако га је окупатор одмах удаљио са тог места, касније је од њега захтевано да држи предавања, што је одбио, да би у новембру 1941. године био интерниран у логор Бањица. И када је пуштен, специјална полиција наставила је да га приводи и саслушава, док га 1943. године Гестапо није поново ухапсио, а већ сутрадан стрељао негде на Сајмишту.

Уписом на факултет, Тасић је започео да објављује своје књижевне и научне радове. Његова интересовања била су врло широка, а највише усмерена ка научно-филозофским истраживањима. Бавио се многим проблемима нашег друштвеног и правног живота, а био је толико

активан да између два рата није било значајног часописа или зборника у ком није објавио неки научни прилог или студију. Писао је и на српском и на више светских језика, на шта указује и чињеница да је један од највећих, ако не и највећи правник двадесетог столећа, Француз Леон Диги у свом четвортомном „Систему права” *in extenso* репродуковао текст Тасићеве чувене уредне студије о Дигиу и Келсену, напомињући да

мисли да он сам не би могао да понуди бољу научну анализу. Познати немачки професор и теоретичар права Карл Шмит толико је ценио Тасића као научника да је у предратним годинама једном југословенском докторанту дао тему за докторску дисертацију „Научно дело Ђорђа Тасића”.

Пионир социолошких истраживања у нас, Тасић је 1935. године био оснивач Друштва за социологију, које је окупљало наше изузетне стручњаке који су се интересовали за социолошке појаве у земљи и њихово научно изучавање. У периоду 1939–1941.

године Тасић је био уредник часописа „Архив за правне и друштвене науке”, у којем ће његови текстови испуњавати велики број страница током, мање-више, целог међуратног периода. Толико је проникао у социолошко гледање света да је приступио припремању великог дела о тумачењу закона, уводећи као нешто ново у правној науци социолошки метод, али га, због преране смрти, није завршио.

На комеморацији која је за њега одржана на Правном факултету у Београду могли су се чути текстови које је по избору из Тасићевих дела издвојио проф. Радомир Лукић (иначе, Тасићев ђак), а читали су их студенти. Мада му је било само нешто преко педесет година, Тасић је оставио на српском и другим страним језицима преко шест стотина објављених радова. На фасади судске зграде у Врању 10. 12. 1977. године откривено је спомен-обележје којим ће се трајно сачувати спомен на др Ђорђа Тасића.

¹ „Живот и научно дело Ђорђа Тасића”, Р. Симоновић, у „Ђорђу Тасићу у спомен”, Библиотека „Трагови”, Београд 1999.

Са линка: http://ssd.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=106:--1892-1943&catid=49:2011-12-11-16-56-29&Itemid=61

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постигао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Посебне методе анализе исказа учесника у кривичном поступку

Како је у претходном тексту већ утврђено да оцена вредности доказа или исказа не сме да почива на утиску, предрасудама или претпоставкама, већ мора да буде резултат научно заснованог приступа и образложеног мишљења, у наставку ћемо приказати посебне методе којима се доказује истинитост неког исказа.

Вредност начина прикупљања и обраде доказног материјала

Полицијски службеници приликом спровођења криминалистичко-оперативних активности проналазе и прикупљају различите доказе у вези се одређеним кривичним делом, при чему често има само индиција или негативних чињеница, али и комплетних трагова (ДНК, предмети, поруке уцене или опроштајне поруке), док се у каснијем поступку утврђује и оцењује веродостојност како личних тако и поменутих материјалних доказа на којима ће се заснивати будућа пресуда, с тим што све зависи од професионалности, стручности и техничких могућности полиције, тужилаштва и судства. При томе, приликом прикупљања личних доказа узимањем исказа, тј. испитивањем сведока, саслушањем окривљеног, сведока или вештака, спровођењем суочења и препознавања, који су представљени у ранијим текстовима у овом часопису, истражитељ криминалних радњи, истражни судија, клинички психолог итд. на располагању имају различите методе и средства, међу којима су посебно значајне

анализа изјаве на основу критеријума и научна анализа садржаја. Наравно да земље западне Европе по том питању предњаче у односу на земље у развоју као што је наша. У наведеним поступцима у сржи је утврђивање веродостојности изјаве, тј. оповргавање лажних исказа, што је било предмет расправа и истраживања не само службеника на терену (истражитеља) него и научника хуманистичких наука, а у првом реду психолога. Досадашње научне тезе руководиле су се настојањем да се објективно разлучи лаж од истине, тако да су се заснивале на анализи говора тела или покрета очију испитаника итд.

Нико нема довољно добро памћење да би био савршен лажов – Абрахам Линколн, амерички државник (1809–1865).

У новијим истраживањима потврђена је тврдња да гестови, мимика или неки физиолошки фактори не могу да буду прави показатељи лажи. У сваком случају, испитивачи у кривичним и судским поступцима суочавају се и са тим да не обмањују само осумњичени, којима је, како смо то у претходном тексту

првостепена пресуда захваћена је битном повредом одредба кривичног поступка будући да не садржи разлоге о одлучној чињеници, односно да ли су окривљени дали лажан исказ као сведоци у претходном поступку, при ко-

јем би остали на главном претресу у кривичном предмету у ком је правоснажно утврђено другачије чињенично стање од онога како су сведоци сведочили.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- ¹ „Криминалистичка анализа писаних и снимљених исказа”, доц. др Зоран Ђурђевић и доц. Др Ненад Радовић – Криминалистичко-полицијска академија у Београду, РКК 2-3/11, стр. 487–498.
- ² Ибид.
- ³ Ибид.
- ⁴ <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.00855/full>
- ⁵ „Криминалистичка анализа писаних и снимљених исказа”, доц. др Зоран Ђурђевић и доц. Др Ненад Радовић – Криминалистичко-полицијска академија у Београду, РКК 2-3/11, стр. 487–498.
- ⁶ Ибид.
- ⁷ Ибид.
- ⁸ <https://www.erichunley.com/avinoam-sapir-invented-scan-/>
- ⁹ „Криминалистичка анализа писаних и снимљених исказа”, доц. др Зоран Ђурђевић и доц. Др Ненад Радовић – Криминалистичко-полицијска академија у Београду, РКК 2-3/11, стр. 487–498.
- ¹⁰ „Примјена SCAN методе у криминалистичком истраживању – могућности и недостаци”, Даворка Мартињак, Полиц. Сигур. (Загреб), година 25. (2016), број 2, стр. 199–204.
- ¹¹ Целокупна студија Рики Смит на: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.114.2971&rep=rep1&type=pdf>
- ¹² „Примјена SCAN методе у криминалистичком истраживању – могућности и недостаци”, Даворка Мартињак, Полиц. Сигур. (Загреб), година 25. (2016), број 2, стр. 199–204.
- ¹³ Ибид.
- ¹⁴ „Forensic Linguistics: Applying the Science of Linguistics to Issues of the Law”, Robert A. Leonard Hofstra University Juliane E. R. Ford Tanya Karoli Christensen.
- ¹⁵ <https://www.pravda.rs/2022/7/22/epilog-sudjenja-decenije-ovih-5-dokaza-salju-marjanovica-na-robiju/>

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...” бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом 10. октобра – Светског дана поште

Пошта, као и сваки други систем попут здравственог или образовног, откако је друштво добило свој савремени индустријски облик, има важну функцију у одрживости заједнице, па је о томе, као и о правним прописима и специфичним облицима поштанских услуга у наставку приказано више детаља.

Ко не познаје свог поштару

„Кожну торбу на леђима
поштар носи сокацима.
У тој торби свашта има:
за Малишу сликовница,
за Милену дописница,
има писмо за Ђониће,
и честитка за Галиће
два-три кратка телеграма,
цео пакет с новинама,
упутнице са новцима
сто поклона основцима...
Жури поштар, торба клима
завејаним сокацима,
и свађа се с љутим псима...”

Стихови дечјег песника Момчила Тешића сећају на време када је поштар поименце познавао сваког у свом рејону и свраћао на кафу и ратлук, а тек онда да подели шта за кога има – рачуне, пензије (када је и највољенији), писма, телеграме и разгледнице. Тад смо сви знали како нам се поштар зове и нисмо имали проблем са тим да му поверимо какву важну пошиљку. Слање и примање порука део је људске историје, а иако се мењало вековима, никада није престало, и како ствари стоје, никада и неће.

Ма како била ефектна служба, сигурно се свако од нас онолико пута изнервирао што пошиљка није стигла где треба или на време. У новије време Њузовци плаше грађане насловом: „Шалтерски службеници уводе принцип: Фали ти један клик!”, али сви радници у поштанској служби знају колико некад све може да буде напорно, тешко или недокучиво. Људи се преселе и не оставе нову адресу, а не одјаве се са старе, лажно се представљају да би преузели туђе пошиљке, гурају се у редовима или предају нечитко попуњене уплатнице, а они морају да буду стрпљиви и насмејани.

„Поштарска торба је увек тешка јер носи сам живот: носи све туге и све радости, све бригае и све наде!” – Мехмет Мурат Илдан, турски писац

Од коњаника до имејла

Од кад постоји човек, неодвојив од потребе да мисли и осећања подели са околином, постоји и начин да то исто учини и са онима који су му далеко. По томе се 21. век не разликује нимало од античког периода.

У античком периоду први трагови постојања организованог поштанског система

мистерија иза неиспоручивих писама и пакета из прошлости, достављајући их када су најпотребнији, под називом „Потписано, Запечаћено, Испоручено“ (енг. *Signed, Sealed, Delivered*).

ПТТ музеј у Београду¹⁵

Поштанско-телеграфско-телефонски музеј функционише као музеј у саставу Јавног предузећа „Пошта Србије“. Музеј се бави прикупљањем, проучавањем, заштитом и излагањем предмета и докумената везаних за рад и развој ПТТ саобраћаја. ПТТ музеј настао је као резултат потребе очувања и заштите предмета и података у вези са историјом српске поште.

Прикупљање експоната за музеј започело је крајем 19. века, тачније од 1887. године, када

је донет пропис по ком начелник Поштанско-телеграфског одељења рукује библиотеком и „албумом страних марака“. Нешто касније, 1888. године, у Правилнику о подели послова при Поштанско-телеграфском одељењу одредба о поштанским музеалијама проширена је на „прикупљање збирке старијих и новијих поштанско-телеграфских предмета и руковање истом збирком“.

Поштанско-телеграфско-телефонски музеј отворен је 31. јула 1923. године, када је донет и први Правилник о раду ПТТ музеја. Музеј је основан као одељење Министарства пошта и телеграфа, а бригу о њему водио је Статистички одсек Општег одељења министарства. Музеј се налази у центру Београда (угао Палмотићеве и Улице мајке Јевросиме), у згради коју је пројектовао архитекта Момир Коруповић.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- ¹ <https://www.britannica.com/topic/postal-system/Postal-technology>
- ² Ибид.
- ³ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies>
- ⁴ Извор: Књига Невиђена Србија, аутора Владе Арсића
- ⁵ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Strategy>
- ⁶ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Strategy>
- ⁷ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Strategy>

- ⁸ <https://www.un.org/en/observances/world-post-day>
- ⁹ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/Outreach-Campaigns/World-Post-Day>
- ¹⁰ <https://www.un.org/en/observances/world-post-day>
- ¹¹ <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/Outreach-Campaigns/World-Post-Day>
- ¹² <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/Outreach-Campaigns/World-Post-Day>
- ¹³ <https://www.un.org/en/observances/world-post-day>
- ¹⁴ <https://www.outlookindia.com/outlooktraveller/explore/story/68197/the-worlds-most-unusual-post-offices>
- ¹⁵ <http://www.pttmuzej.rs/struktura/lat/o-nama/o-nama.asp>

WWW.PROPISI.NET

Прејлед њројиса...

ИЗДАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЃУ ДВА БРОЈА...

РАДНО ПРАВО

■ Споразум о продужењу рока важења Посебног колективног уговора за полицијске службенике („Сл. гласник РС” бр. 97/2022 од 30. 8. 2022)

■ Одлука о висини минималне цене рада за период јануар–децембар 2023. („Сл. гласник РС” бр. 105/2022 од 14. 9. 2022)

ЗДРАВСТВО

■ Правилник о измени Правилника о начину контроле квалитета лекова и медицинских средстава („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Одлука о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт („Сл. гласник РС” бр. 107/2022 од 16. 9. 2022)

ОБРАЗОВАЊЕ

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Сл. гласник РС” бр. 95/2022 од 26. 8. 2022)

■ Правилник о врсти, називу, садржају и изгледу образаца евиденција и јавних исправа и начину њиховог вођења, попуњавања и издавања у предшколској установи („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа за основно образовање одраслих („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Правилник о изменама и допуни Правилника о врсти, називу и садржају образаца и начину вођења евиденција и називу, садржају и изгледу образаца јавних исправа и уверења у образовању одраслих („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Правилник о евиденцији у средњој школи („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

■ Правилник о јавним исправама које издаје средња школа („Сл. гласник РС” бр. 102/2022 од 7. 9. 2022)

САОБРАЋАЈ

■ Правилник о измени Правилника о категоризацији државних водних путева („Сл. гласник РС” бр. 100/2022 од 5. 9. 2022)

■ Правилник о подацима о економичности потрошње горива и емисијама CO₂ из нових путничких возила („Сл. гласник РС” бр. 107/2022 од 16. 9. 2022)

■ Правилник о изменама и допунама Саобраћајног правилника („Сл. гласник РС” бр. 107/2022 од 16. 9. 2022)

■ Уредба о условима и начину спровођења субвенционисане доделе заштитних рамова за употребљавани трактор („Сл. гласник РС” бр. 107/2022 од 16. 9. 2022)

ЕНЕРГЕТИКА

■ Уредба о мрежним правилима која се односе на прикључење на мрежу производних јединица („Сл. гласник РС” бр. 95/2022 од 26. 8. 2022)

■ Уредба о мрежним правилима која се односе на прикључење на мрежу објеката купаца („Сл. гласник РС” бр. 104/2022 од 9. 9. 2022)

Прејлед њројиса...

- Одлука о измени Одлуке о привременој забрани извоза одређених дрвних сортимената од битне важности за Републику Србију („Сл. гласник РС” бр. 99/2022 од 2. 9. 2022)
- Одлука о привременој забрани извоза млека и производа од млека („Сл. гласник РС” бр. 101/2022 од 6. 9. 2022)
- Правилник о допуни Правилника о условима и начину обављања послова у име и за рачун Акционарског фонда и начину изјашњења по основу пренетих акција чији је законити ималац Акционарски фонд („Сл. гласник РС” бр. 101/2022 од 6. 9. 2022)
- Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији („Сл. гласник РС” бр. 101/2022 од 6. 9. 2022)
- Одлука о измени и допуни Одлуке о одређивању робе за чији је увоз, извоз, односно транзит прописано прибављање одређених исправа („Сл. гласник РС” бр. 107/2022 од 16. 9. 2022)
- Уредба о утврђивању посебних износа који се плаћају за време трајања „Дечије недеље” у 2022. години („Сл. гласник РС” бр. 108/2022 од 22. 9. 2022)

... донетих између два броја

Календар важења њравних акаџа

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	Службени гласник	Датум примене
Правилник о хомологацији	„Сл. гласник РС” 129/2021	примењује се од 1. 10. 2022.
Закон о изменама и допуни Закона о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине	„Сл. гласник РС” 129/2021	примењује се од 5. 10. 2022.
Правилник о размени докумената и поднесака током спровођења поступака у вези са енергетском дозволом, лиценцом за обављање енергетске делатности и сагласношћу за складиштење и снабдевање за сопствене потребе	„Сл. гласник РС” 60/2022	одредбе чл. 2–7. примењују се од 1. 11. 2022.

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис: САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед